

ՀԱՅՐ ԼԱԿՐԱՆԺ

Մարտ ամսոյ 10ին, եւ, Բարիկի Գոմիսիկեանց Հաստատութեան մէջ իր յաւիտենական հանգիստը մտաւ Կաթողիկ Նկեղեցւոյ Ներկայիս ամենէն գիտուն զուլաներէն՝ մեծանուն Գոմիսիկեան Լայր լակրանժ, շուրջ 84 տարեկան իր հասակին մէջ:

Մինչև երեք տարիներ առաջ այստեղ էր տաւկաւին, ի զուգի իր բազմաթիւ աշակերտներուն և գործակիցներուն, իբրև Պետք աստուածաշնչազանց գիտութեանց հոյակապ ձեռնարկին, զոր ինքն իսկ էր հիմնած, եւ որ, թէ՛ իբրև ուսուցչոյն և թէ՛ իբրև գրականութեան գործ, ունեցաւ մեծամեծ արդիւնքներ: — Ինքն էր հիմնած «Աստուածաշնչական Հանդէսը», որ Ս. Գրքոց և կրօնական գիտութեանց մարդին մէջ ամենէն հեղինակաւոր պատգամախօսներէն մին է քննաբանական արժէքի տեսակէտով եւս, և որ իբր այդ կը շարունակուի 47 տարիներէ ի վեր: Ինք հիմնած է Աստուածաշնչական ուսումնասիրութեանց շարքը, որ 40ի մօտ տարւած և շահեկան հատորներ կը համրէ արգէն, և որ Ս. Գրքոց մեկ նաբանութեան, ներածութեան և քննաբանական գործին մատուցած է անդհանրանքով ծառայութիւն. բողոքական, անկիլլեան և նոյն իսկ քառավարական միտքեր մեծ կարեւորութիւն կուտան այս ուսումնասիրութեանց: Այդ շարքին զիստաւորագոյն մասը արդիւնքն է ձերութի գիտականին գրչին. ասոնց մէջ են, բացի չորս Աւետարաններու և Հռոմայեցւոց և Գաղատացւոց Թուղթերուն մեծահաստիքութիւններէն, ուրիշ ստուար չորս հատորներ տակաւին նոր կտաւ կարանի ուսման իբր ներածութիւն, որոնց մէջ են նոր կտակարանի կանոնին շին Գաղտնութիւնը, Բնագրական Բնագրատութիւն, Բանական Բնագրատութիւն և Քննական Գաղտնութիւն մաւ կազմուած հատորները, ինչպէս նաև Լըէտութիւնը Յիսուս Բրիտոսէ առաջ, Հռոմայեցական չորս Աւետարանաց, Յիսուս Բրիտոսի Աւետարանը պատկառելի ուսումնասիրութիւնները, ամէնքն ալ բազմիցս վերերատարակուած:

Ճանչցած ենք զինքը մտալէ, և երջանիկ եղած ենք ձեռն գիտնակաւորին մէջ ողջունելով նաև ընտիր հաւատացեալը և հեղահամբոյր ըրիտոնեան, որ կը Երեւթ ամէնքը և կը յարգուէր ամէնքէն: Մասնաւոր համակրութիւն և յարգանք ունէր Լոյզլոյս Դուրեան Ս. Գաղտնիքի հանդէպ, բարի զգացումներ, զոր յետոյ ևս շարունակեց Ս. Աթոռոյս և անոր ներկայ Պետին հանդէպ:

Ս. Գաղտնիքը չայր, անոր մահուն առթիւ Հիւանդանոցէն գործ էր ցաւակցական յարգալից զիւր, որուն յարգանքով պատասխանեց Գոմիսիկեանց ներկայ Պետը:

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

Ս. ՊԱՅՏԻԱՐԻ ԶՈՐ

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Մարտ ամսոյ առաջին շաբաթը՝ կրկին, երկրորդ շաբաթը՝ միակ անթացուցիկ կրցաւ քաւել իր սենեկին մէջ, վերջին երկու շաբաթներուն լոկ ձեռնափայտով մը ամէն օր քանիցս սկսաւ շրջիլ Հիւանդանոցին մէջ. մարմնով և յարակից զարմանումները աճէն օր կը շարունակուին. Պետուած ոտքին ուռեցքը ընթած է նուազագոյն աստիճանի: Ոչերը, որոնք երեսուցէմի մէջ տակաւին շատ ցուրտ են, տաքեալուն պէս, Ն. Սրբապետութիւնը Ապրիլի մէջ պիտի փոխադրուի Գաղտնիքաբան, ողորմութեան Աստուծոյ:

ԱՄՍՈՐԵԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

Մարտ 1 Գշ. — Ս. Ղեկնդեանց Գանձանոցի Ծոնի՝ մասնաւոր Ս. Գաղտնիք աստուծոցեացա Ս. Յակոբար Տաճարին կից՝ Ս. Էջմիածնի մատուռին մէջ:

Մարտ 2 Գշ. — Վանդիսաւոր Նախատեսակ կատարուեցաւ Ս. Վարդանանց Զորավարաց Ծոնի՝ Մայր Տաճարին մէջ: — Վարդանանց Ծոնը կը նկատուի տեղը Ժառանգաւոր Մաներուն, ինչպէս Ս. Ստեփանոսին՝ Սակաւազաց, այդ պատճառաւ նոյն օրը երգեցողութիւնները կը վարեն իրենք՝ Ժառանգաւորներ՝ իրենց կողմէ և իրենց մէջէն ընտրուած դասապետներով, եւ տօնին օրը կը պատարագէ Վարժարանի Տեսուչը:

Մարտ 3 Գշ. — Տօկ Ս. Վարդանանց Զորավարաց. պատարագեց և ճարտրեց Մայր Տաճարին մէջ Ժառանգաւորաց Վարժարանի և Ընծարարի Տեսուչ Տ. Եղիշէ վրդ. ճարտր. ընարանը վերացուած էր օրուան շարականէն զվառեցան զինուկողոյն արտաբար ընդգծման: Բանաստեղծական տնով ներքողը հիւսեց Աւարայրի քաղեքուն, անոնց շարժման մէջ մասնանշելով հայ Ժողովուրդի ցեղային ինքնադիտակութեան զարթումը. ապա պարզեց արժէքը այս մեծ հակառակարեսին, հոն տեսնելով իրականացուած այն մեծ զաղպարակաւորին — ըրիտոնեութեան — որ միասնալով հայուն ցեղայնութեան հետ դարձած էր անխորակելի զօրութիւն մը և որ ինքզինքը արտաքաղաքած էր եռեակ փոփոքով — զաղափարապաշտութեան, ազատասիրութեան, զգաւբութեան. յորդորեց հաւատացեալները որ վերածարձեն իրենց մէջ ցեղային այդ աշնուական ոգին:

— Այսօր կէսօրէ վերջ ժամանեց Գաղտնիքի և Անդրորդանանի Նոր Բարձր Գոմիսիք Ալեան. Sir Harold Mac Michael՝ Ամեն. Ս. Գաղտնիքը Զօր կողմէ Տ. Մերսոյ Սրբազան Արք. ընկերակցութեամբ Տ. Կիրեղ վրդ. ի ներկայ գտնուեցաւ Բարձր Գոմիսիքութեան Պաշտօնատան մէջ Նոր

Բարձր Գոմիսիայի պաշտոնի բարձրացման թագաւորական Լեւոնապետի Ընթերցման և հաւատարմական երգման արարողութեան:

— Երեկոյնի Ուսուցչական Մարմինը ընթերցելի հրաւիրեալ էր ժառ. Վարժարան, ուր մտերմիկ և ոգևորեալ ելուորի մը մէջ եղան բաժանահասեր եւ ուղերձներ, Վարժարանի Տեսուչը՝ Տ. Եղիշէ Վրդ., զեղեցիկ խորհրդանութիւններով պարզեց օրուան խորհուրդի եւ նամանութիւններ գտաւ Վարդանանց իտեալին եւ ժառանգաւորի կոչումին միջեւ: Տեսչին ուղերձին պատասխանուեցաւ Սարկիսազաց և աշակերտաց կողմէն:

✽ Մարտ 4 Ուր. — Լամաձայն իրականացնող Վարժարանի Ս. Գատարաց մատուցուեցաւ Ասորւոց Ս. Մարկոս եկեղեցիին մէջ, ուր քարոզեց Տ. Գոսկ Վրդ., «ի բաց կացե՛ք յինչ ամենեցեան այժ Գործէք զանօրէնութիւնս ընտանիով: Ներկայացուց Վիսնանը կեղծ ճրտտունեաններուն, որոնց զինկները ի վերջոյ վար պիտի աւնտին և վարձատրութիւն համաձայն իրենց վարած կեանքին:

✽ Մարտ 5 Եւ. — Երեկոյեան ժամը 7.30-ին ժառ. Վարժարանի խաչման սրահին մէջ տեղի ունեցաւ քանոնական հանգու մը Վարդանանց Տօնին առթիւ: Ներկայացուեցան երեք Տրամներ. Առաջինը՝ «Աստուած կ'իջնէ» (== Եշմիսից), կը ներկայացնէր հայոց դարձը ի քրիստոնէութիւն: Երկրորդը՝ «Երբ գիտնի մեծնի», հեղինակութիւն Յ. Օշականի. — Վարդանանց պատերազմէն վերջուած երեք պատկերներէ բաղկացեալ այս Տրամին վերջնական արարքը միայն ներկայացուեցաւ, ամբողջութիւնը անցեալ տարի ներկայացուած ըլլալով: Այդ արարքը ի ներկայացնէր այն պահը երբ հայ ըստեղծը՝ Արարչի ճակատին վրայ՝ կը որտապիղուէր Ս. Ղեւոնդի և Ս. Վարդանի ճառերով և կը զօրանայ Ս. Հաղորդութեան ստացումով: Երկու Տրամներուն մէջ ներքին աղերս մը կար. — Բ. Տրամին մէջ հայեր կը պաշտպանին այն հաւատքը զոր Ա. Տրամին մէջ ընդունած էին: Ապա բնագրութեան Տ. Գարնիանի «Մեծապատիւ Մուսացիաներէն պատկերներ:— Ժառանգաւորաց Սաները արդարեւ լաւ մարդուած էին Գ. Շահան Գեղեցեանին ցոյցմունքներու համեմատ և զմայելի կերպով խաղացին այն զեբերը զորս ստանձնած էին, սպաւարելով և ուղեւորելով հանդիսականները Առաջին և երկրորդ Տրամներուն մէջ, ու անընդհատ ծիծաղել մէջ պահելով ներկաները կատակաբոլութեան խաղարկութեան ընթացքին: — Տեսչութիւնը գոյելի նախանձանիցութեամբ լանց չէր խնայած հանդէսը աւելի սպաւարելի և զեպարտեալական զարձնելու համար, օտեւելով բնւր ճոխ յարգարանքով և լոյսերու ակնապարար պէտքիտութեամբ:

✽ Մարտ 6 Կիր. — Բուն Բաքեկեկամ. խորան նախակ պատարագ մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ պաշտպանութեան պալատից վարեց զաղնշական ուղիորդութեան համաձայն Ս. Արթուրյոյ լուսարարականը՝ Տ. Մեքսոյ Արքեպիսկոպոս:

✽ Մարտ 8 Գշ. — Կէտուրի վերջ, Ս. Յակոբայ Մայր Տահարը այցելեցին Փաղեստինի Ընդհ.

Ապանուութեան Պետ Մէյնը Սանտերս, տիկինն ու զաւակները: Ընդունուեցան Լուսարարական Տ. Մեքսոյ Սրբազան Արքեպիսկոպոսի և Տ. Կիրակ Վրդ. ի կողմէ, և որոնց ցոյց տրուեցան Տահարիս Գանձատան հնազանդական և արժէքաւոր իրեղէնները:

✽ Մարտ 9 Դշ. — Միծ Պանոց օրերու յատուկ ժամերգութիւններ և արարողութիւններ վերակրան: Այս տարի ևս կարգադրուեցաւ Դշ. և Եւ. օրերու առաւօտները կատարել ձաւու ժամերգութեան իսկ երեկոյնի կատարել Հնկմի կամ եկեղեցի արարողութիւն: Երեքշաբթի օրուան Հսկման կցելով Մեծ Պանոց յատուկ հարգապատիւն. իսկ Հինգշաբթի ձաւու ժամերգութեան քարոզ կը տրուէր Սարկիսազ քարեպատ կանանց համար:

— Կէսօրէ առաջ, Գատարաբարանս այցելեց Անկիլեան ուխտաւոր Եպիսկոպոս մը, որուն կ'ընկերանար Երուսաղէմի Անկիլեան Եպիսկոպոսարանի Կանոնիկոս՝ Սթիւքտը: Դակիկին մէջ ընդունեց զիրենց Տ. Մեքսոյ Սրբազան Արքեպիսկոպոս, հետն ունենալով Տ. Կիրակ Վրդ.

✽ Մարտ 10 Եւ. — Առաջին ձաւու ժամերգութեան կանանց դառուն քարոզեց Տ. Կիրակ Վարդապետ առ ընաքանով. «Մի լինիցիս արկու կեղծաւորն». ցոյց տուաւ թէ անկեղծութիւնը հիմնական կանոնն է Գրիստոնէական կեանքի արտայայտութեան, թէ՛ Աստուծոյ և թէ՛ մարդոց նկատմամբ: Աւետարանի բարոյականը կը պահանջէ ընկն և ոչ ցոյցնել իսկապէս ըլլալ և ոչ երեւի և հետեւաբար հակառակ է ձեւապաշտութեան երբ անիկա լոյս զերանառութիւն է:

✽ Մարտ 12 Եւ. — Ինչպէս երէկ երեկոյն ժամերգութիւն և նախատեղական կատարութիւն էր, այսօր ևս Ս. Գատարաց մատուցուեցաւ Ս. Թորոս եկեղեցւոյ մէջ: Ս. Թեոդորոս Զորավարի Տօնին առթիւ:

— Երեկոյեան հանդիսաւոր Թափօրով ելք ի Ս. Գարուսթիւն և շէրապաւառով մուտք Տահարէն ներս, ապա երեկոյեան ժամերգութեան պաշտոն մը կայաց Վերնատան մէջ:

✽ Մարտ 13 Կիր. — Բ. Կիրակի Մեծ Պանոց առաւօտեան ժամերգութիւններ և Ս. Գատարացը պաշտուեցաւ Ս. Գարուսթիան Տահարի Հայոց Վերնատան մէջ: Յետ Ս. Գատարացի մեծանալեան Թափօր՝ Գրիստոսի Ս. Գերեզմանին շուրջ երեք շաբաթամբ՝ հանդիսապատութեամբ Տ. Մեքսոյ Արքեպիսկոպոսի:

✽ Մարտ 15 Գշ. — Երեկոյեան Հսկման քարոզեց Տ. Շահան Վրդ., որուն քարոզին զիսաւոր մասերը զընուած են Սիւնի այս թիւին մէջ:

— Ամեն. Ս. Գատարաբ Լօր կողմէ Լուսարարական Տ. Մեքսոյ Արքեպիսկոպոս, ընկերակցութեամբ Տ. Կիրակ Վրդ., այցելեց քաղաքի իրանեան վսեմ. Հիւսիսատիւն, ի շերաւորութիւն իրանի վսեմ. Շահի մնչեցեան Տարեգործին:

✽ Մարտ 17 Եւ. — ձաւուկն քարոզեց Տ. Տիւրան Վրդ., մեղիողարաց պարզեց Սամարացի կնոյ խաղակցութիւնը ընդ Յիսաօր:

— Կէսօրէ առաջ, Տ. Կիրակ Վրդ. և Տ. Սեբուրէ Վարդապետներ, ի զիմաց Ամեն. Ս. Գատարաբ

Հօր ներկայ գտնուեցան Դոմինիկեանց Ս. Ստեփանոսի վանքին մէջ՝ Ի Բարիդ վանահանութե Դոմինիկեան Հայր Կալամօմի Հատար զատարանում հոգնահանադատան պաշտօնակատ Թաննիեցիէն նաեւ այլ առթիւ. Ամեն. Ս. Պատարիարք Հօր կողմէ Դոմինիկեանց Մեծաւորին ուղղուած ցաւազցական համար մը:

* Մարտ 19 ՇԲ. — Տնօրէն ժողովոյ առգրահներէն Տ. Տ. Տիրան, Սիոն և Սերովլբէ Վարդապետներ և Կալուստոց Տեսուչ Տ. Հայրիկ Վրդ. զայցէն Յոպպէ, յանուն Պատրիարքարանիս ըստանձնեցին տեււոյն նորակառոյց Ս. Գլխաղի վարժարանի յէնչբ:

✱ Մարտ 20 կիր. — Ամուռակի կիսակի. Ս. Պատարաբեկ մատուցողեցաւ. Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ մէջ, ջարդողեց Տ. Արեւին վրայ, չէալ մեղայ յերկին առաքի քա ընտանիով: Դուռագը հրդուագ ներկայացուց և վերլուծեց Անտուկի որդի առաւով, իւրաքանչիւր տեսարանին առջև կանգ առնելով և խորհրդածելով ցոյց տալով. Մեր զաւար հագիլ մը անկումը զգաստացումը և բարձրացումը, հոյ աւրեցեց քոյրը մեկտարը հոգնիւնքով ինքզուրանով՝ տեսնակի պէ՛տ՝ հայրենական յարկը սուր սիրող հայր եւ զգրկացող զր սպասե՛ իրենց:

✱ Մարտ 21 Բշ. — Այնն. Ս. Գառրիարբ Հօ
հօդվէ Տ. Մեսրոպ Սրբազան Արք., ընկերակցեալ
թեան Ե. Կլարեի վրդ. յայնչելի Իրաքեան
վանաւ. Հիւպատոսսին, ի շնորհանորութիւն Իրաք
վնկ. յաղի Ա. Թադեոսի ծննդեան տարեդարձին:

✱ Մարտ 22-ը... Այսօր երեկոցեան ՀՀԿԿ-ին փառքը զԿԵՊ-է, հիւրերը Վրչը, բնարարն իր «Երբ մի կասի՝ զկնի իմ գալ արացեմ զանձն եւ առցմ զկախիւր» ժողց տառաւ թէ Բրիտանիայ լլաւ կը շրջանակէ յանձնուիլ Բրիտանոսի եւ Կառավարանի Անտի կամքով։ Բրիտանոսի խաչը այդ կամքիւր յայտնուիթիւնն է ինքեին։ Ով որ իմ աշեքն զաշեքնայ յախիլ այդ խաչին եւ կարգալ անոր պարզ կամ խորհուրդը չի կրնար աւշացնիլ իր անձնաւ տառաւթիւրը։ Բարդդիչ չայր առուրը հրաւէ կարգաց Կառավարեցեանքու սրտին եւ մտքին ու յախին միայն աղ խաչին Մեծ Գահոց ջառտանեմ օրեայ ապախարտութեան յրճան։

* Մարտ 23-ի. — Կեօթէ առաջ Վանք աշ-
ցեկեցին Կառավարական Ճարտարապետ Մր. Լար-
ուէ և երեսնադէմի Կառավարիչին օգն. Մր.
Պէտքօք, որոնց յանձնուած է շինել Ս. Յարութ-
բեան Տաճարի նորոգութեան խնդիրը, ստեղծել
պէտքերն մը ունեցող Տ. Մանուկ Սարգս. ինչ նիւ-

✱ Մարտ 24 ՆԷ. — Ճաշելիս քարոզեց Տ. Սին վրդ., շեշտելով կանանց բացառիկ ընդունակու թիւնը քրիստոնէական առաքինութեան շնչառ մամբ, և թէ կիներն էին որ ամենէն առաջ ըն դունեցան Յիսուսի կեանքի խօսքերը:

✱ Մարտ 26 ՆԵ. — Երեկոյեան ժամը մէկի ըստ իրաւական սովորութեան Միաբանութեան մեծ մասը՝ Վարդապետք, Սարկաւազունք և Ժառանգանքէն մաս մը Զինեանաց լեռ ելան, ուր կա

տարուեցաւ երեկոյիւան ժամերգութիւն, գիշերային Հսկում և ապա Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Համբարձման մատուռին մէջ: Ընթացանութիւնը վանքի բարձաւ գիշերուան ժամը 12ին:

✱ Մարտ 27 հիբ. — Տեսքիս Վլարսիկ. Երէկուան ձեւով Միաբանութիւնը ամբողջ ինքնայարժեքութեամբ երկար թափաբով մը բարձրացաւ Ձիթիկոյց ճաւարէ, ուր կատարուեցաւ Հրատափի արարողութեան թիւնը և ապա Ս. Պատարապետ մատուցութեան Համաբարձման շրջադակի մեր բաժնի մէջ՝ լրանի ներգրեւ: Պատարապետ Տ. Գեղոր Վրդ. եպիսկոպոսական կան խոյր ի գլուխ: Քարոզիչ Տ. Տիրան Վրդ., աջի իմաստութեամբ արտ. բնաբանով: Բոլորութիւնը նոր տեսակետով մը մտախնայով օրուան ատուակին — Սոփրա Տեսեաի —, յոյս տուաւ թէ ինչ պէտք է ըլլալ ջրիտառեալին կեցողածոց աշխարհի և անոր վերաբերեալ բանիտուն նկատաւոր միջոցի Մատնանի ըրաւ Սիշապունիքի նուիրականութիւնը և անոր արգիւնքը եղող հարստութեան կարեւորութիւնը: Ենչապէս պէտքը իմաստասիրեան որով այս մեր կանոնը և անոր հիւսթական պահանջները զօհանքելու մէջ պիտի հետամտուին լաւագոյնեւ հանդերձաւ թարձարայոյն կեանքը, ապագոյն անտեսելով Սատուծոյ մեղի պարգիւած երկարութեան ռաւիքները, քանի որ այս աշխարհը չի կրնար լիայնել զմեզ և երկանկացուն: Այս է միւս միջոցը՝ աշխարհը կերպարանաբանութեամբ ի բարին:

✱ Մարտ 29-ի. — Եկեղեցիի ժամուն խոսեցաւ Տ. Սիւրեն Վրդ., «Զի հաւատով զհամբ եւ ոչ կարեօք ընաբանով. ջոյց տուաւ հաւատքի անհրաժեշտութիւնը կեանքի բոլոր մարգերուն մէջ:

ኢ ቦ ሮ በ ጥ በ ኪ ፊ ዮ ኪ ኒ

Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Մարտ ամսոյ 21-ին սկսւա Ս. Յարութեան Տաճարի մէջ՝ Նշարցոյ սեպհական Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցւոյ վերանորոգութիւնը՝ որ ճի հետապնդուի տարիներէ ի վեր։ Ս. Լուսաւորչի եկեղեցին, որ օտարներէ հը կըրէր։ Ս. Հիղիմիէ ՎԱՍԵՂԱ, Ս. Յարութեան Տաճարի ճնարոյն եւ մեծէն սիրուն տաճարէն մէկն է, հայկական ոճով կառուցուած՝ չորս հակա է միակտուր մարմարեայ եւ կրանիթեայ սիւներու վրայ բարձրացող զբոճով մը. ունի երկու սեղաններ, մին յաւունս Ս. Լուսաւորչի եւ միւսը յանուն Ս. Կարապետի, որոնք երկուսն ալ ամբողջութեամբ պիտի չվերջուին, եւ տեղը պիտի կառուցուին հայկական ոճով մարմարեայ զիպակերտ սեղաններ։ Սոյն եւեկեղեցին կից է Գիւս Խայրէ ալը, ուր զտնտնացաւ Քրիստոսի խաչը, խաչընթանէ մօտ 300 տարիներ ետքը։ Եկեղեցիի նորոգութեան ծախսը իր յախառնութիւն աւելի քան երկու հազար անգլիական օսիր։